

คุณภาพแปรงสีฟันสำหรับเด็ก พ.ศ. 2554

นนทินี ตั้งเจริญดี* ทบ. อท.

วิกุล วิศาลเสสส์* ทบ. สม. อท.

โกวิท เรียบเรียง* วท.บ. (วิทยาศาสตร์การแพทย์)

ประพัทธ์พงษ์ ดวงทอง* ศศ.บ.

บทคัดย่อ

สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย สุ่มสำรวจแปรงสีฟันสำหรับเด็กทั้งหมดที่วางจำหน่ายใน พ.ศ. 2554 เพื่อตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานวิชาการแปรงสีฟัน กรมอนามัย และความถูกต้องของฉลาก ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 11 ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ระหว่าง เดือนพฤศจิกายน 2553 - กรกฎาคม 2554 พบว่าแปรงสีฟันสำหรับเด็กที่จำหน่ายทั้งหมด 32 ยี่ห้อ 78 รุ่น จากห้างสรรพสินค้า 16 ยี่ห้อ 51 รุ่น จากตลาดนัด/ร้านค้าปลีก 16 ยี่ห้อ 27 รุ่น พบว่าทั้งหมดมีขนแปรง เป็นชนิดนุ่มพิเศษร้อยละ 53 ชนิดนุ่มร้อยละ 47 ไม่พบขนแปรงชนิดแข็งและแข็งปานกลางแปรงสีฟัน สำหรับเด็กมีคุณภาพผ่านมาตรฐานกรมอนามัย 68 รุ่น คิดเป็นร้อยละ 87 ลักษณะปลายขนแปรงสีฟัน ผ่านมาตรฐานร้อยละ 90 เป็นขนแปรงสีฟันที่ได้รับการมนปลายร้อยละ 65 และเป็นชนิดปลายเรียวแหลม/ เรียวแหลมสลับตัดร้อยละ 24 แปรงสีฟันสำหรับเด็กร้อยละ 96 มีความทนต่อแรงยืดกระจุกขนแปรงได้ มากกว่า 15 นิวตัน ผลการตรวจฉลากพบแปรงสีฟันเด็กร้อยละ 32 ระบุข้อความบนฉลากไม่ครบถ้วน โดยร้อยละ 23 ระบุข้อความบนฉลากไม่ตรงกับคุณสมบัติจริง

คำสำคัญ : การเฝ้าระวัง แปรงสีฟันสำหรับเด็ก มาตรฐานแปรงสีฟันกรมอนามัย ประกาศ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเรื่องฉลากแปรงสีฟัน

บทนำ

แปรงสีฟันเป็นอุปกรณ์พื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการดูแลอนามัยช่องปากของประชาชน สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย ได้เฝ้าระวังและควบคุมคุณภาพแปรงสีฟันที่วางจำหน่ายตั้งแต่พ.ศ. 2543 โดยกำหนดมาตรฐานวิชาการแปรงสีฟัน กรมอนามัย¹ เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการตรวจสอบคุณภาพแปรงสีฟัน และร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) กำหนดประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2545)² ให้แปรงสีฟันเป็นสินค้าควบคุมฉลาก เพื่อควบคุมความถูกต้องของฉลากแปรงสีฟัน

มาตรฐานวิชาการแปรงสีฟัน กรมอนามัย แบ่งแปรงสีฟันสำหรับเด็กออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ แปรงสีฟันสำหรับเด็กอายุ 0-3 ปี 3-6 ปี และ 6-12 ปี เพราะเด็กในแต่ละช่วงกลุ่มอายุมีขนาดช่องปากแตกต่างกัน จึงควรใช้ขนาดแปรงสีฟันที่เหมาะสมกับช่องปากเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการแปรงฟันมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพแปรงสีฟันตามมาตรฐานแปรงสีฟัน กรมอนามัย กำหนดเกณฑ์ในการตรวจสอบส่วนประกอบของแปรงสีฟัน ได้แก่ ด้ามแปรง หัวแปรง และ ขนแปรงสีฟัน ด้ามแปรงสีฟันต้องจับถนัดมือ ไม่ลื่นเกินไป โดยวัดจากความยาวของแปรงสีฟันทั้งหมด หัวแปรงสีฟันต้องไม่มีความคมและมีขนาดพอเหมาะกับช่องปากในแต่ละช่วงอายุของเด็กวัดจาก ความกว้าง ความยาว และความหนา ของหัวแปรง สำหรับขนแปรงสีฟันซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุด ต้องมีประสิทธิภาพในการกำจัดคราบจุลินทรีย์ และไม่ทำให้เกิดแผลที่เหงือกในขณะที่แปรงฟัน มาตรฐานกรมอนามัยกำหนดให้ ขนแปรงสีฟันที่ผ่านมาตรฐานต้องเป็นขนแปรงชนิดนุ่ม (soft) และปานกลาง (medium) เท่านั้น ขนแปรงชนิดแข็ง (hard)

ไม่ผ่านมาตรฐานกรมอนามัย เพราะทำให้ฟันสึกและเป็นอันตรายต่อเหงือก สำหรับลักษณะปลายขนแปรงสีฟันขนแปรงสีฟันชนิดที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางเท่ากันตลอดทั้งเส้น ต้องได้รับการมนปลายขนแปรงเพื่อไม่ให้มีส่วนที่คมซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อเหงือก ปลายขนแปรงสีฟันชนิดเรียวแหลม และเรียวแหลม สลับตัด ต้องเป็นชนิดนุ่ม (soft) และนุ่มพิเศษ (extra soft) เท่านั้น หากเป็นชนิดปานกลาง (medium) และแข็ง (hard) ถือว่าไม่ผ่านมาตรฐานกรมอนามัย และกระจกขนแปรงสีฟันต้องทนต่อแรงดึงได้มากกว่า 15 นิวตัน เพื่อไม่ให้ขนแปรงเสี่ยงต่อการหลุดออกมาในขณะที่แปรงฟันและอาจตกลงไปในคอได้

การตรวจสอบความถูกต้องของฉลากแปรงสีฟัน ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2545) ให้แปรงสีฟันเป็นสินค้าควบคุมฉลาก กำหนดให้ระบุข้อความที่จำเป็นต่อการพิจารณาเลือกซื้อแปรงสีฟันของประชาชน 5 ข้อ คือ 1. ชนิดขนแปรง 2. ลักษณะขนแปรง 3. วัสดุที่ใช้ทำด้ามและขนแปรงสีฟัน 4. วิธีใช้ 5. ข้อแนะนำ

สำนักทันตสาธารณสุข ได้สุ่มสำรวจแปรงสีฟันทุกยี่ห้อทุกรุ่นที่วางจำหน่าย มาตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องของฉลากทุก 3 ปี หากแปรงสีฟันรุ่นใดมีคุณภาพและความถูกต้องของฉลากไม่ผ่านมาตรฐาน จะแจ้งให้บริษัทผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายทราบ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ได้มาตรฐาน รวมถึงเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องการเลือกใช้แปรงสีฟันสำหรับเด็กแก่ประชาชนเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้แปรงสีฟันที่มีคุณภาพผลการสำรวจคุณภาพแปรงสีฟันทั่วประเทศ พ.ศ. 2543 2547 และ 2550 พบแปรงสีฟันเด็กร้อยละ 34⁴ ร้อยละ 86⁵ และร้อยละ 68⁶ ผ่านมาตรฐานกรมอนามัยตามลำดับการศึกษานี้เพื่อสำรวจคุณภาพแปรงสีฟันสำหรับเด็กและความถูกต้องของฉลากแปรงสีฟันที่วางจำหน่ายใน พ.ศ. 2554

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ

สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย เก็บตัวอย่างแปรงสีฟันสำหรับเด็กทุกยี่ห้อ ทุกรุ่น รุ่นละ 4 ตัวอย่างที่วางจำหน่ายในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ ร้านค้าย่อย ตลาดสำเพ็งและตลาดนัดสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเก็บตัวอย่างแปรงสีฟันสำหรับเด็กในลักษณะเช่นเดียวกัน จากร้านค้าย่อย ตลาดสำเพ็งและตลาดนัดในส่วน

ภูมิภาค

ตรวจสอบคุณภาพแปรงสีฟันและความถูกต้องของฉลาก ด้วยวิธี blind technique ผู้ตรวจ 2 คน หากผลการตรวจไม่ตรงกัน ให้ตรวจแปรงสีฟันตัวอย่างที่ 3 เป็นตัวตัดสิน

การตรวจสอบคุณภาพแปรงสีฟัน ตรวจตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาการแปรงสีฟัน กรมอนามัย พ.ศ. 2547 ดังนี้

ตารางที่ 1 มาตรฐานวิชาการแปรงสีฟัน กรมอนามัย พ.ศ. 2547

Table 1 Standard of Toothbrush, Department of Health

ส่วนประกอบ	ส่วนที่ตรวจ	เกณฑ์			อุปกรณ์ที่ใช้
		0-3 ปี	3-6 ปี	6-12 ปี	
1. ด้ามแปรง	ความยาวทั้งหมดของแปรงสีฟัน	> 110 ม.ม.	> 110 ม.ม.	> 125 ม.ม.	ไม้บรรทัด
2. หัวแปรง	ความคมของหัวแปรง	ไม่มีส่วนที่คม			ใช้นิ้วดูเพื่อตรวจสอบความคม
	ขนาดของหัวแปรง	เกณฑ์ (ม.ม.)	0-3ปี	3-6ปี	6-12ปี
		กว้าง	<11	<11	<13
		ยาว	<20	<23	<27
		หนา	<6	<6	<6
3. ขนแปรง	เส้นผ่าศูนย์กลางขนแปรง	ดังตารางที่ 1.1			เวอร์เนียร์คาลิเปอร์
	ความสูงของเส้นขนแปรง				เวอร์เนียร์คาลิเปอร์
	ค่า G (Stiffness)				เครื่องตรวจวัดค่า G
	การมนปลายขนแปรง				กล้องขยายภาพ ปลายขนแปรง
	แรงดึงกระดูกขนแปรง				เครื่องตรวจแรงดึงกระดูกขนแปรง

ตารางที่ 1.1 ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางและความยาวของขนแปรง

Table 1.1 Length and Diameter of Toothbrush's bristle

ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางขนแปรง (ม.ม.)	ขนแปรงชนิดนุ่ม ความยาวขนแปรง (ม.ม.)	ขนแปรงชนิดปานกลาง ความยาวขนแปรง (ม.ม.)
0.150-0.174	8-13	6-7
0.175-0.204	9-13	6-8
0.205-0.224	10-13	7-9
0.225-0.254	11-13	7-10
0.255-0.274	12-13	8-11

ตารางที่ 1.2 ชนิดของขนแปรงตามค่า stiffness

Table 1.2 Stiffness of Toothbrush's bristle

ชนิดของขนแปรง	ค่า G
นุ่ม	$G > 6$
ปานกลาง	$6 \leq G \leq 8$
แข็ง	$8 > G$

การตรวจความถูกต้องของฉลาก แปรงสีฟัน ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2545) ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

ตารางที่ 2 ข้อความที่ต้องระบุบนฉลากแปรงสีฟันตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลากฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2545)

Table 2 Labeling on Toothbrush's package, according to Announcement of the Office of the Customer Protection Board

คุณลักษณะของแปรงสีฟัน	ตัวอย่าง
1. ชนิดของขนแปรง	นุ่มพิเศษ นุ่ม นุ่มปานกลาง หรือแข็ง
2. ลักษณะขนแปรง	มนกลม เรียวแหลม รูปโดม ปลายตัด หรืออื่นๆ
3. วัสดุที่ใช้ทำด้ามและขนแปรงสีฟัน	ไนลอน พลาสติก พีบีที
4. วิธีใช้	เช่น ใช้แปรงฟันอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง
5. ข้อแนะนำ	เช่น ควรเปลี่ยนแปรงสีฟันเมื่อขนแปรงเริ่มบานและล้างแปรงให้สะอาดหลังใช้และเก็บในที่แห้ง

ผลการศึกษา

พบแปรงสีฟันสำหรับเด็กทั้งหมด 32 ยี่ห้อ 78 รุ่น จำหน่ายในห้างสรรพสินค้า (ตลาดบน) 16 ยี่ห้อ 51 รุ่น และจำหน่ายในตลาดนัดหรือร้านค้าย่อย (ตลาดล่าง) 16 ยี่ห้อ 27 รุ่น

1. ความถูกต้องของฉลากแปรงสีฟันสำหรับเด็ก

แปรงสีฟันสำหรับเด็กร้อยละ 68 ระบุข้อความในฉลากครบทั้ง 5 ข้อ ร้อยละ 32 ระบุ

ฉลากไม่ครบถ้วนไม่ถูกต้องหรือไม่มีฉลากภาษาไทย ในกลุ่มนี้ร้อยละ 23 ระบุข้อความบนฉลากไม่ตรงกับคุณสมบัติจริง (ตารางที่ 3)

แปรงสีฟันจากห้างสรรพสินค้าระบุฉลากครบถ้วนร้อยละ 90 แปรงสีฟันจากตลาดนัดหรือร้านค้าย่อยระบุฉลากครบถ้วนร้อยละ 28 แปรงสีฟันที่นำเข้าจากประเทศจีนส่วนหนึ่งยังมีแต่ฉลากภาษาจีน ไม่มีภาษาไทยกำกับ

ตารางที่ 3 การระบุข้อความบนฉลากแปรงสีฟันตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

Table 3 labeling on toothbrush's package, according to Announcement of the Office of the Customer Protection Board

การระบุข้อความบนฉลาก	จำนวนรุ่น	ร้อยละ
ระบุครบถ้วน	54	68
ระบุไม่ครบถ้วน	24	32
ไม่ระบุลักษณะปลายขนแปรง	11	
ไม่ระบุวิธีใช้ และข้อแนะนำ	2	
ไม่ระบุข้อแนะนำ	3	
ไม่ระบุวัสดุทำขนแปรงและด้ามแปรง	3	
ไม่ระบุวัสดุทำด้ามแปรง	1	
ไม่ระบุความอ่อนแข็งของขนแปรงและลักษณะปลายขนแปรง	1	
ไม่มีฉลากภาษาไทย	3	
ระบุไม่ตรงกับคุณสมบัติจริง	18	23
ระบุว่าเป็นนุ่มพิเศษ แต่ผลตรวจเป็นนุ่ม	4	
ระบุว่ามีกรรมนปลายขนแปรง แต่ผลตรวจไม่มีการมนปลาย	6	
ระบุว่ามีมนปลายแต่ผลตรวจเป็นเรียบแหลม	4	
ระบุว่าเป็นเรียบแหลม แต่ผลตรวจเป็นเรียบแหลมสลับตัด	2	
เขียนผิดคือ soft/นุ่มพิเศษ และ soft/ปานกลาง	2	

2. แหล่งผลิตและราคาแปรงสีฟันสำหรับเด็ก นำเข้าจากจีน ราคาแปรงสีฟันสำหรับเด็กร้อยละ 33
ผลิตในประเทศไทยร้อยละ 47 นำเข้าจาก ราคาไม่เกิน 10 บาท ร้อยละ 63 ราคา 11-99 บาท
ต่างประเทศร้อยละ 53 ในจำนวนนี้ร้อยละ 83 และร้อยละ 4 ราคา 100 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 4 แหล่งผลิตแปรงสีฟันสำหรับเด็กที่จำหน่ายใน พ.ศ.2554

Table 4 Source of children toothbrushes, 2011

แหล่งผลิต	ผู้ผลิต/ประเทศที่ผลิต	ยี่ห้อ
ในประเทศไทย	ไลอ้อนประเทศไทย	โคโคโม เซนต์แอนดรูว์
	แปรงไทยแห่งแรก	เซนต์แอนดรูว์ (บางรุ่น) วิคตอรี โบโอเซฟตี้ (บางรุ่น) ดับเบิลดอลล์ ฟลูออคาโรลิดิส
	มายกี้	คอลเกตเดอลุกซ์ เอ็ม แม็คโครโบโอเซฟตี้ เทสโก้ บิกซี จาโคโม Abc kids Dr.Child
	รินทรโชคชัย	ท๊อปส์
ต่างประเทศ	จีน	ออร์ลปี (บางรุ่น) คอลเกต (บางรุ่น) บู้ทส์ CASA ไทยคิดส์ ฟรีก 811 เบบี้วี-แคร์ A mei JOJO Kinlan เฮิร์บส์คิดส์ Toothbrush Cap Brush Me Tomb Rider JAGA
	อเมริกา	ดอกเตอร์เฟรช
	ไอร์แลนด์	ออร์ลปี
	มาเลเซีย	จอร์แดน

3. คุณภาพแปรงสีฟันสำหรับเด็ก

แปรงสีฟันสำหรับเด็กที่วางจำหน่ายใน พ.ศ. 2554 ทั้งหมด 78 รุ่น มีคุณภาพผ่านมาตรฐานวิชาการ กรมอนามัย 68 รุ่น คิดเป็นร้อยละ 87 แปรงสีฟัน 10 รุ่น ร้อยละ 13 ไม่ผ่านมาตรฐาน เนื่องจากปลายขนแปรงสีฟันมีความคม และ กระจุกขนแปรงสีฟันทนต่อแรงดึงได้ไม่ถึง 15 นิวตัน ดังรายละเอียดผลการตรวจคุณภาพแปรงสีฟันตามส่วนประกอบแปรงสีฟันทั้ง 3 ส่วนดังนี้

1. ด้ามแปรงสีฟัน ผ่านมาตรฐานกรมอนามัย ทั้งหมด

2. หัวแปรงสีฟัน ผ่านมาตรฐานกรมอนามัย ทั้งหมด

3. ขนแปรงสีฟัน

3.1 ความอ่อนแข็งของขนแปรงสีฟัน

แปรงสีฟันเด็ก พ.ศ. 2554 มีขนแปรงเป็นชนิดนุ่มพิเศษ (extra soft) ร้อยละ 53 และเป็นขนแปรงชนิดนุ่ม (soft) ร้อยละ 47 ซึ่งผ่านมาตรฐานกรมอนามัย ทั้งหมด การสำรวจในครั้งนี้ ไม่พบแปรงสีฟันเด็กที่มีขนแปรงชนิดปานกลาง (medium) และแข็ง (hard) ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความอ่อนแข็งของขนแปรงสีฟันเด็ก พ.ศ.2554 ตามมาตรฐานวิชาการแปรงสีฟันกรมอนามัย

Table 5 Stiffness of children toothbrush's bristle, according to Standard of Toothbrush, Department of Health

ความอ่อนแข็งของ ขนแปรงสีฟันเด็ก	ยี่ห้อ / รุ่น
ชนิดนุ่มพิเศษ (extra soft) ร้อยละ 53 14 ยี่ห้อ 42 รุ่น	โคโดโม ซอฟท์แอนดส์ลิม โคโดโมโปรเฟสชันแนล, เซนต์แอนดรูว์, ออรัล บี คอลเกต (รุ่นไปเกมอน FunGrip 2-5 ปี, ไปเกมอนสไมล์ 2-5 ปี, โดราเอมอนสไมล์ 5 ปีขึ้นไป) จอร์แดน (รุ่น step 1 0-2 ปี, step 2 3-5 ปี, step 3 6-8 ปี) ฟลูโอคาร์ล (คิด้ส 3-6 ปี) บิวท์ (รุ่นสไมล์ คิด้ส 0-2 ปี) บิ๊ก ซี (รุ่นแฮปปี้ คิด้ส 3-6 ปี, แฮปปี้ คิด้ส 6-9 ปี) แม็คโคร (รุ่นเอ็กซ์ตร้า เอโร เทสโก้ (คิด้ส) เอม (จูเปอร์ 3-6 ปี) ท็อปส์ (0-3 ปี, 3-6 ปี) ไบโอเซฟตี้ (คิด้ส 6-12 ปี, เฟล็กซ์จูเนียร์) ดอกเตอร์เฟรช (มาร์เวล ฮีโร่, firefly มีแสง, firefly ร้องเพลง)
ชนิดนุ่ม (soft) ร้อยละ 47 24 ยี่ห้อ 36 รุ่น	คอลเกต (เดอลุกซ์ 5 ปีขึ้นไป) จอร์แดน (อิมโก้ 6-12 ปี) บิวท์ (สไมล์ คิด้ส 6 ปีขึ้นไป) ท็อปส์ (6-12 ปี) บิ๊ก ซี (จูเนียร์อินดิเคเตอร์ 3-6 ปี) (เฮิร์บส์ คิด้ส 6-9 ปี) เอม (ฟาสท์ คลีน 3-6 ปี, จูเปอร์ 6-9 ปี) วิตตอรี (เลฟลี เวล) บิวท์ เทสโก้ (คุ่มค่า 6-12 ปี) JAGA (421, 514, 515, 516, 517, 520, 522) คาซ่า (281, 282) คินแลนด์ Toothbrush Cap A-Mei, JOJO, V-Cares for kids (beetle/Fruity) Thaikid (S184, S185, S058) Brush Me, Frog 811, Baby, Dr.Child, Abc kids, Double Doll, Jacomo kids

3.2 ลักษณะปลายขนแปรงสีฟันเด็ก พบ กรมอนามัย และพบแปรงสีฟันที่ไม่ได้รับการ
ชนิดขนแปรงปลายมน ขนแปรงปลายเรียวแหลม มนปลายซึ่งไม่ผ่านมาตรฐานกรมอนามัย ร้อยละ 10
และเรียวแหลมสลับตัด ร้อยละ 90 ผ่านมาตรฐาน ดังตาราง

ตารางที่ 6 ลักษณะปลายขนแปรงสีฟันเด็กที่วางจำหน่าย ใน พ.ศ. 2554

Table 6 Characters of children toothbrush's bristle end

ลักษณะปลายขนแปรงสีฟัน	ผ่าน/ไม่ผ่านมาตรฐาน	จำนวนรุ่น	ร้อยละ
ขนแปรงมนปลาย	ผ่าน	44 รุ่น	56
ไม่มนปลายโดยขนแปรงเป็นชนิดนุ่มพิเศษ	ผ่าน	7 รุ่น	9
ไม่มนปลายโดยขนแปรงเป็นชนิดนุ่ม	ไม่ผ่าน	8 รุ่น	10
ปลายขนแปรงเรียวแหลม และเป็นชนิดนุ่มพิเศษ	ผ่าน	5 รุ่น	7
ปลายขนแปรงเรียวแหลม และเป็นชนิดนุ่ม	ผ่าน	8 รุ่น	10
ปลายขนแปรงเรียวแหลมสลับตัด และเป็นชนิดนุ่ม	ผ่าน	2 รุ่น	3
ปลายขนแปรงเรียวแหลมสลับตัด และเป็นชนิดนุ่มพิเศษ	ผ่าน	4 รุ่น	5

3.3 แรงยึดเกาะของขนแปรงสีฟัน

พบว่าแปรงสีฟันเด็ก ร้อยละ 96 มีแรงยึดเกาะของขนแปรงมากกว่า 15 นิวตัน ซึ่งผ่านมาตรฐานกรมอนามัย พบ แปรงสีฟันเด็ก 3 ยี่ห้อ 3 รุ่น คิดเป็นร้อยละ 4 มีแรงยึดเกาะของขนแปรงต่ำกว่า 15 นิวตัน ซึ่งไม่ผ่านมาตรฐาน ควรเฝ้าระวังแปรงสีฟันกลุ่มนี้อย่างต่อเนื่องเพราะเคยพบกรณีกระดูกขนแปรงหลุดตกคอเด็กในขณะที่แปรงฟัน

ผลการตรวจคุณภาพขนแปรงสีฟัน พบว่าแปรงสีฟันเด็ก พ.ศ. 2554 มีขนแปรงเป็นชนิดนุ่มพิเศษ (extra soft) ร้อยละ 53 และชนิดนุ่ม (soft) ร้อยละ 47 ผ่านมาตรฐานกรมอนามัยทั้งหมด ไม่พบแปรงที่มีขนแปรงชนิดปานกลาง (medium) และแข็ง (hard) แปรงสีฟันร้อยละ 90 ผ่านมาตรฐานปลายขนแปรง โดยเป็นขนแปรงสีฟันที่ได้รับการมนปลายร้อยละ 65 และเป็นชนิดปลายเรียวแหลม/เรียวแหลมสลับตัดร้อยละ 24 แปรงสีฟันเด็กร้อยละ 96 ผ่านมาตรฐานแรงยึดเกาะของขนแปรงมากกว่า 15

นิวตัน

แปรงสีฟันเด็ก มีคุณภาพผ่านมาตรฐานวิชาการกรมอนามัย ร้อยละ 87 (68 รุ่น) ไม่ผ่านร้อยละ 13 (10 รุ่น) ซึ่งเป็นขนแปรงชนิดนุ่มที่ไม่มนปลายขนแปรง จำนวน 8 รุ่นจากตลาดล่างและผลิตจากประเทศจีนและแรงยึดเกาะของขนแปรงต่ำกว่า 15 นิวตัน จำนวน 3 รุ่น โดย 2 รุ่นเป็นแปรงสีฟันจากตลาดล่าง ผลิตจากประเทศจีนและเป็นตลาดบน 1 รุ่น ผลิตจากสหรัฐอเมริกา

แปรงสีฟันตลาดบน 51 รุ่นมีเพียง 1 รุ่นที่ไม่ผ่านมาตรฐานกรมอนามัย ส่วนตลาดล่าง 27 รุ่นมี 10 รุ่นไม่ผ่านมาตรฐาน แปรงสีฟันที่ไม่ผ่านมาตรฐาน 10 รุ่นเป็นแปรงสีฟันที่นำเข้าจากต่างประเทศทั้งหมดจากประเทศจีน 9 รุ่น ทั้งหมดราคาต่ำกว่า 10 บาท และจำหน่ายที่ตลาดล่างอีก 1 รุ่นมาจากสหรัฐอเมริกา ราคาสูงกว่า 100 บาทและจำหน่ายที่ตลาดบน (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของแปรงสีฟันสำหรับจำแนกตามแหล่งจำหน่าย สถานที่ผลิตและราคา

Table 7 Number and Percentage of Children Toothbrushes classified by source and price.

แปรงสีฟัน สำหรับเด็ก	แหล่งจำหน่าย		สถานที่ผลิต		ราคา (บาท)		
	ตลาดบน	ตลาดล่าง	ไทย	ต่างประเทศ	ไม่เกิน 10	11-99	มากกว่า 100
32 ยี่ห้อ 78 รุ่น	51 รุ่น 65%	27 รุ่น 35%	37 รุ่น 47%	41 รุ่น	26 รุ่น 53%	49 รุ่น 33%	3 รุ่น 63% 4%
ผ่าน มาตรฐาน	50 รุ่น 98 %	17 รุ่น 63 %	37 รุ่น 100 %	32 รุ่น 78 %	17 รุ่น 65 %	49 รุ่น 100 %	2 รุ่น 67 %
ไม่ผ่าน มาตรฐาน	1 รุ่น 2% จากแรงยึด กระจุก ขนแปรง ต่ำกว่า 15 นิวตัน	10 รุ่น 37% จากไม่มน ปลายขนแปรง และแรงยึด กระจุก ขนแปรง ต่ำกว่า 15 นิวตัน	ผ่าน ทั้งหมด	9 รุ่น 22% จากไม่มน ปลายขนแปรง และแรงยึด กระจุก ขนแปรง ต่ำกว่า 15 นิวตัน	9 รุ่น 35% จากไม่มน ปลายขนแปรง และแรงยึด กระจุก ขนแปรง ต่ำกว่า 15 นิวตัน	ผ่าน ทั้งหมด	1 รุ่น 33% จากแรงยึด กระจุก ขนแปรง ต่ำกว่า 15 นิวตัน

อภิปรายผล

จากผลการตรวจความถูกต้องของฉลาก แปรงสีฟันเด็ก ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลากแปรงสีฟันของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งพบว่า แปรงสีฟันสำหรับเด็ก ร้อยละ 32 ยังระบุฉลากไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง หรือไม่มีฉลากภาษาไทย โดยกลุ่มนี้ร้อยละ 23 ระบุข้อความบนฉลากไม่ตรงกับคุณสมบัติจริง และแปรงสีฟันที่นำเข้าจากประเทศจีน ส่วนหนึ่งยังมีแต่ฉลากภาษาจีน ไม่มีภาษาไทยกำกับ สำนักทันตสาธารณสุข ได้รายงานสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อแจ้งบริษัทผู้ผลิตผู้จัดจำหน่ายให้ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

จากการสำรวจครั้งนี้พบว่า แปรงสีฟันสำหรับเด็กส่วนใหญ่มีการแบ่งกลุ่มอายุสำหรับเด็ก ในช่วงวัยต่างๆ กัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำมาสะอาดฟันของเด็ก แต่ส่วนหนึ่งยังมิได้มีข้อความระบุช่วงอายุบนฉลากให้ชัดเจน ดังนั้นเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประชาชนในการเลือกซื้อ แปรงสีฟันสำหรับเด็ก สำนักทันตสาธารณสุขได้ประสานความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค พิจารณาเพิ่มเติมการระบุกลุ่มอายุที่เหมาะสมของเด็กบนฉลากแปรงสีฟันสำหรับเด็ก ใน พ.ศ.2555 สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้ออกประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2555) เรื่อง ให้แปรงสีฟัน

เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก (ฉบับที่ 2) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 89 ง วันที่ 6 มิถุนายน 2555 (7) ให้เพิ่มช่วงอายุเด็กที่ใช้แปรงสีฟันได้อย่างเหมาะสม เช่น เริ่มมีฟันถึง 3 ปี หรือ 3 ถึง 6 ปี หรือ 6 ถึง 12 ปี เพื่อให้เด็กได้เลือกใช้แปรงสีฟันได้เหมาะสมกับวัย

แปรงสีฟันสำหรับเด็ก พ.ศ. 2554 ร้อยละ 87 มีคุณภาพผ่านมาตรฐานวิชาการแปรงสีฟันกรมอนามัย โดยทั้งหมดมีขนแปรงเป็นชนิดนุ่มและนุ่มพิเศษ ไม่พบชนิดปานกลางและแข็ง แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่ดีของคุณภาพแปรงสีฟันสำหรับเด็กซึ่งจะเป็นผลดีต่อการทำความสะอาดช่องปากของเด็กไทยต่อไป

สำหรับแปรงสีฟันสำหรับเด็กที่มีคุณภาพไม่ผ่านมาตรฐาน คือ มีปลายขนแปรงที่มีลักษณะคมขรุขระ ร้อยละ 10 และมีแรงยึดเกาะจุขนแปรงสีฟันไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 4 สำนักทันตสาธารณสุข ได้จัดประชุมชี้แจงบริษัทผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายแปรงสีฟัน ในวันที่ 30 ตุลาคม 2555 เพื่อแจ้งผลการตรวจคุณภาพแปรงสีฟันแก่บริษัทผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายในการปรับปรุงคุณภาพให้ได้มาตรฐาน รวมถึงประกาศรายชื่อแปรงสีฟันเด็กที่ผ่านมาตรฐานทั้งหมดในเว็บไซต์ของสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย

แปรงสีฟันสำหรับเด็กร้อยละ 47 ผลิตในประเทศไทย มีคุณภาพผ่านมาตรฐานกรมอนามัยทั้งหมด ส่วนแปรงสีฟันสำหรับเด็กร้อยละ 53 นำเข้าจากต่างประเทศในกลุ่มนี้ร้อยละ 22 ไม่ผ่านมาตรฐานสำนักทันตสาธารณสุขควรให้คำแนะนำบริษัทผู้นำเข้าแปรงสีฟันจากต่างประเทศ เพื่อการนำเข้าแปรงสีฟันที่มีคุณภาพสำหรับประชาชน

กรมอนามัยมีนโยบายให้ประชาชนทุกระดับเข้าถึงแปรงสีฟันที่มีคุณภาพได้มาตรฐานและมี

ราคาที่เหมาะสม แปรงสีฟันที่วางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าหรือตลาดบนผ่านมาตรฐานถึงร้อยละ 98 (ร้อยละ 82 มีขนแปรงเป็นชนิดนุ่มพิเศษ) ส่วนแปรงสีฟันในตลาดนัด/ร้านค้าปลีกหรือตลาดล่างผ่านมาตรฐานร้อยละ 63 (ร้อยละ 4 มีขนแปรงเป็นชนิดนุ่มพิเศษ) ผู้บริโภคแปรงสีฟันสำหรับเด็กในกลุ่มตลาดบนมีแนวโน้มใช้แปรงสีฟันที่มีขนแปรงชนิดนุ่มพิเศษ ส่วนผู้บริโภคในกลุ่มตลาดล่างมีแนวโน้มใช้แปรงสีฟันที่มีขนแปรงชนิดนุ่มธรรมดา อย่างไรก็ตามชนิดขนแปรงทั้ง 2 แบบถือว่าผ่านมาตรฐานกรมอนามัยและมีประสิทธิภาพในการทำความสะอาดช่องปากไม่แตกต่างกัน

แปรงสีฟันที่มีราคา 10 บาทขึ้นไปผ่านมาตรฐานร้อยละ 98 ส่วนแปรงสีฟันที่ราคาไม่ถึง 10 บาทผ่านมาตรฐานร้อยละ 65 มีความแตกต่างกันสำหรับราคาแปรงสีฟันสำหรับเด็กในกลุ่มตลาดบนและตลาดล่าง คือไม่มีแปรงสีฟันสำหรับเด็กเล็ก (0-3 ปี) ที่มีราคาต่ำกว่า 10 บาท จะเริ่มต้นที่ราคา 25 บาทจึงควรสนับสนุนการผลิตแปรงสีฟันสำหรับเด็กเล็กที่มีคุณภาพและราคาไม่แพง เนื่องจากแปรงสีฟันสำหรับเด็กส่วนใหญ่เป็นแปรงสีฟันสำหรับเด็กในช่วงอายุ 3-6 ปี และ 6-12 ปี และแปรงสีฟันสำหรับเด็กในตลาดล่าง จะเป็นแปรงสีฟันสำหรับเด็ก 6-12 ปีเป็นส่วนใหญ่

คุณภาพแปรงสีฟันสำหรับเด็กที่วางจำหน่ายมีแนวโน้มดีขึ้นตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา แต่ยังคงมีแปรงสีฟันที่มีคุณภาพไม่ผ่านมาตรฐาน โดยเฉพาะแปรงสีฟันเด็กที่วางจำหน่ายในตลาดล่าง จึงควรเพิ่มการเฝ้าระวังแปรงสีฟันในกลุ่มนี้ เพื่อให้เด็กทุกกลุ่มได้มีโอกาสเท่าเทียมกันในการใช้แปรงสีฟันที่มีคุณภาพ และควรศึกษาเพิ่มเติมเรื่องการเข้าถึงแปรงสีฟันที่มีคุณภาพของเด็ก

สรุป

สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย สุ่มสำรวจแปรงสีฟันสำหรับเด็กทั้งหมดที่วางจำหน่ายใน พ.ศ. 2554 เพื่อตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานวิชาการแปรงสีฟัน กรมอนามัย และความถูกต้องของฉลากตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 11 ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค แปรงสีฟันสำหรับเด็กที่จำหน่ายทั้งหมด 32 ยี่ห้อ 78 รุ่น จากห้างสรรพสินค้า 16 ยี่ห้อ 51 รุ่น จากตลาดนัด/ร้านค้าปลีก 16 ยี่ห้อ 27 รุ่น พบว่าทั้งหมดมีขนแปรงเป็นชนิดนุ่มพิเศษร้อยละ 53

ชนิดนุ่มร้อยละ 47 ไม่พบขนแปรงชนิดแข็งและแข็งปานกลางแปรงสีฟันสำหรับเด็กมีคุณภาพผ่านมาตรฐานกรมอนามัย 68 รุ่น คิดเป็นร้อยละ 87 ลักษณะปลายขนแปรงสีฟันผ่านมาตรฐานร้อยละ 90 เป็นขนแปรงสีฟันที่ได้รับการมนปลายร้อยละ 65 และเป็นชนิดปลายเรียวแหลม/เรียวแหลมสลับตัดร้อยละ 24 แปรงสีฟันสำหรับเด็กร้อยละ 96 มีความทนต่อแรงยืดกระดูกขนแปรงได้มากกว่า 15 นิวตัน ผลการตรวจฉลากพบแปรงสีฟันเด็กร้อยละ 32 ระบุข้อความบนฉลากไม่ครบถ้วน โดยร้อยละ 23 ระบุข้อความบนฉลากไม่ตรงกับคุณสมบัติจริง

เอกสารอ้างอิง

1. ประกาศกรมอนามัย เรื่อง มาตรฐานวิชาการแปรงสีฟัน ลงวันที่ 29 มิถุนายน 2542
2. ประกาศกรมอนามัย เรื่อง มาตรฐานวิชาการแปรงสีฟัน พ.ศ. 2547 ลงวันที่ 22 เมษายน 2547
3. สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานนายกรัฐมนตรี ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2545) เรื่อง ให้แปรงสีฟันเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 119 ตอนพิเศษ 109 ง วันที่ 11 พฤศจิกายน 2545
4. มัลลิกา ตันฑุลเวศม์, นนทินี ตั้งเจริญดี, วิกุล วิสาลเสสธ, สุวิภา อนันต์ธนสวัสดิ์. ผลการตรวจคุณภาพแปรงสีฟันที่จำหน่ายในท้องตลาดของประเทศไทย พ.ศ. 2543 ว.ทันต.สธ.2545; 7 (1) : 21-23
5. สุวิภา อนันต์ธนสวัสดิ์, วิกุล วิสาลเสสธ, มัลลิกา ตันฑุลเวศม์, นนทินี ตั้งเจริญดี, จิตรา เสงี่ยมเฉย คุณลักษณะของแปรงสีฟันที่จำหน่ายในประเทศไทย พ.ศ. 2547, ว.ทันต.สธ.2548; 10(1-2): 40-50
6. วิกุล วิสาลเสสธ, นนทินี ตั้งเจริญดี, มัลลิกา ตันฑุลเวศม์,โกวิศ เรียบเรียง. การสำรวจคุณลักษณะแปรงสีฟันที่จำหน่ายในประเทศไทย พ.ศ. 2550, วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม.2552 ; 32(4) : 63-73
7. สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานนายกรัฐมนตรี ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 33 (พ.ศ. 2555) เรื่อง ให้แปรงสีฟันเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก (ฉบับที่ 2) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 89 ง วันที่ 6 มิถุนายน 2555

Quality of Children Toothbrushes in 2011

Nontinee Tangcharoendee* *D.D.S., Diplomate (Thai Board of Dental Public Health)*

Wikul Visalseth* *D.D.S., M.P.H., Diplomate (Thai Board of Dental Public Health)*

Kowit Raebraeng* *B.Sc. (Medical Science)*

Prapatpong Duangthong* *B.A. (English)*

Abstract

Toothbrush is the most important basic tool for oral health caring. Bureau of Dental Public Health, Department of Health has surveyed quality of toothbrushes in Thailand since 1998. Toothbrushes survey in 2011 was the fourth surveillance, 32 brands and 78 models of Children Toothbrushes were sampled between November 2010-July 2011, and have been examined and tested according to Standard of Quality of Toothbrush, Department of Health and Announcement of toothbrush labeling, Office of Customer protection. 87% of children toothbrushes had good quality according to Standard of Quality of Toothbrush. 32% of Children Toothbrushes have been incompletely labeled and 23% have been wrong labeled according to Announcement of the Office of the Customer Protection Board. All children toothbrushes had extra soft and soft bristles and 96% had tuft retention more than 15 newton. 13% of toothbrushes which were unqualified had sharp and rough bristle end and had less than 15 newton tuft retention.

Keywords; *Children Toothbrushes, surveillance, Standard of Quality of Toothbrush, Announcement of toothbrush labeling, Office of the Customer Protection Board*

* Bureau of Dental Public Health, Department of Health, Ministry of Public Health